

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De quatuor virtutibus pronuntiationis. Capvt VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

ἡδῆ suavis, quæ gratiæ quodam flore delectat.

Ἐπαγωγὴ illecebrosa, flexibilis, & delicatis modulis affluens.

Ἐυκλῆς exquisita, culta, facunda. Ἐυκλῆς rotunda, simplex, & ad persuasionem aptissima.

Ἐυάγωγος tractabilis, quæ facillè ab imo citatur ad summum, à summo defluit ad imū, & in omnes conciditur varietates.

Ἐυκαμπῆς flexibilis, & rigoris experta, quæ fingentem sequitur, ut cera mollis digitos.

Ἐυλίκτη volubilis, citata, & velox, qualis esse solet optimorum oratorū, ubi pugnat densius.

Γλυκῆα dulcis, & molli quodam decore efflorescens.

Λυγρὰ canora, stridula, & ad citharæ fides apta.

Σοφὴ plena, perspicua, & auditu facilis. Διαφωρῆς splendida, & molliter pellucens.

Et hæc ferme sunt vocum genera, & virtutes, quæ à natura proficiuntur, ab arte tamen culturam capiunt, & nitorem.

De quatuor virtutibus pronuntiationis.

CAPVT VII.

Quatuor sunt præcipuè pronuntiationis virtutes, Puritas, Perspicuitas, Cultus, Habilitas.

Tab. l. 11. Prima virtus pronuntiationis puritas.

Puritas est salubritas quædam vocis, in qua nihil est vitij, cui officit vox subsurda, rudis, immanis, dura, rigida, varia, præpinguis, aut tenuis, inanis, acerba, pusilla, mollis, effœminata. Contrà iuuat os facillè, explanatum, iucundum, vrbatum, in quo nulla rusticitas, neque peregrinitas resonet, ut ait Quintilianus, Cicero 3. de Orat. 41. pari ratione condemnat vocem mollem, muliebrem, extra modum absonam, atque absurdam, item agrestem, & rusticanam: vultque pronuntiarum non asperè, non vastè, non rusticè, non hiulcè, sed presè æqualiter, & leniter. Accedit etiam tonus, seu accentus, quo homines ut æra tinnitu dignoscuntur. Hæc virtus, tum natura, tum consuetudine paratur, cuius vis magni momenti est. Itaque plurimum auuabit à teneris rectè pronuntiationi assues-

cere. Nam qui grandiores peregrinas linguas discunt, vix adeo pronuntiant, ut ab indigenis vitioso quodam sonitu non discernantur.

Perspicuitas, & lux pronuntiationis est in articulata quadam expressione omnium syllabarum, legitimisq; interpunctionibus, de cuius qua ita præcipit Fabius.

Dulcida verò erit pronuntiatio, primum si verba tota exegerit, quorum pars deuorari, pars destitui solet, plerisque extremas syllabas non profertentibus, dum priorum sono indulgent. Ut autem est necessaria verborum explanatio, ita omnes computare, & velut annumerare literas molestum, & odiosum. Obseruandum etiam, quo loco sustinendus, & quasi suspendendus sermo sit, quod Græci ὑποδιασολῆν, v. ἢ ὑποτιμῆν vocant, & hoc arte, ut apparet, est parabile.

Ornatus est cultus vocis, & nitor, cui plurimum suffragatur à natura vox facilis, magna, beata, flexibilis, firma, dulcis, durabilis, clara, pura, secans, erecta, auribus sedens, & cæteræ virtutes, quas ex Iulio Polluce commemorauimus. Accedit etiam tonus organi pulchra compositio, ut lateris firmitas, ut spiritus eum spatio pertinax, & labori non facillè cessurus.

Habilitas est in constanti quadam æqualitate, pro argumentorum diuersa ratione, iucunda pronuntiationis varietas. Ut enim optimus stylus licet sit perpetuò æqualis, & sibi constans, tamen pro materia subiecta nunc grauis, nunc floridus, nunc leniter demissus apparet: sic laudata vox semper eadè, & à sua bonitate non discedens, multas pro rerum conditione admittit varietates, è quibus omnis ei decor efflorescit. Dicitur non potest, quantum habeat gratiam ars illa variandi, quantum auditores exhilaret, & ipsum oratorem laboris vicissitudine reficiat. Contrà verò Monotonia, non modo dicentem enecat, sed ipsos exanimat auditores. Omnino ut standi, ambulandi, sedendi vices sunt, nihilque horum pari diu possimus. Ita in pronuntiatione amamus gratiam vocis in iusta æqualitate varietatem.

Erit igitur vox, ut præcepit Quintilianus, lætis in rebus plena, simplex, hilaris, fluens. In certamine erecta toris viribus, & velut omnibus neruis intenta, atrox in ira, & aspera, ac densa, & respiratione crebra, paulum in inuidia faciendâ lentior, quia non ferè ad hanc,

hanc, nisi inferiores confugiunt.

At in blandiendo, farendo, satisfaciendo, rogando, lenis & submissa. Saadentium, & monentium, & pollicentium, & consolantium grauis: In metu, & verecundia contracta: in adhortationibus fortis, disputationibus teretes, miseratione flexa, & flebilis, & consulto quasi obscurior, at in egressionibus fusa, & securæ claritatis, in expositione, ac sermonibus recta, & inter acutum sonum, & grauem media. Attollitur autem concitatis affectibus, compositis descendit, pro vtriusque rei modò altiùs, vel inferiùs. Hoc profectò, qui præstare poterit, pronuntiationis assequetur perfectionem.

Vocis varietas in actione commendatur in Gratiano. Au' onius in actione grat. ad Gratianum Imperat.

Et hanc ipsam virtutem Ausonius commendat in Gratiano. Quis tenor vocis cum remissa, quæ temperatio cum vtraque dispensas. Quis Oratorum læta iucundius, facunda cultius, pugnancia densius, aut densata glomeratius dixit? aut quod est cuique liberum cogitauit.

Cicero 3. de Orat. 216. pronuntiationem in plurà genera diuidit, lenes, asperum: contractum, diffusum: cõtinenci spiritu, intermisso, fractum, scissum: flexo sono, recto: attenuatum, inflatum. Hi sunt (inquit) actori, vt pictori expositi ad variandũ colores.

Iracundiæ amant acutum, incitatum, crebro incidens.

Miserationes, flexibile, plenum, interruptum, flebile.

Metus, demissum, hæsitans, & abiectum.

Vis, contentum vehemens, imminens quadam incitatione grauitatis.

Voluptas, effusum, lenes, tenerum, hilaratum, acremissum.

Molestiæ, graue, ac vno pressu obtutum.

De gestu, & ritibus antiquorum in numerando, & loquendo per gestus.

Et de hoc curiosæ Astabasdæ obseruationes.

CAPVT VIII.

Restat altera pars actionis gestus, cuius loquax est quodammodo silentium, siquidem Cassiodorus in varijs; Orchestra- rum loquacissimas manus, linguosos digitos, silentium elamosum nominat, & eius expositionis tacitæ meminit, quam Musa Polyhymnia reperisse narratur. His corporis, maxime verò digitorum signis in numerando plurimum vtilis fuisse, veteres testatur Nicolaus Smyrnaeus Astabasdæ, qui libellum à doctiss. Morello editum de ea re consecripit. Non erit hic à re alienum quædam capita subijcere, vt inde varios vermiculatorum digitorum flexus, vt loquitur Martianus, nec non nimis fortasse putidam in eo antiquorum inuentorum subtilitatem lector agnoscat.

Gestus loquax silentium.

Manus loquaces.

Di. is. In-

guosi.

Nicolaus Smyrnaeus

Ast. bas. dæ.

RATIO ANTIQVORVM PVTIDIVSCVLA NVMERANDI, & loquendi per gestus.

EN ἡ τὰς χερσὶ κατέχεις τοὺς ἀριθμοὺς οὕτως. καὶ ἐν τῇ εὐκλειῳ αἰεὶ οφείλεις τὰς μονάδας, καὶ δεκάδας κρατεῖν. ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ τὰς ἑκατοντάδας, καὶ χιλιάδας, τοὺς δὲ ἐπέκεινα τῶτων ἀριθμοὺς κρατεῖν ἐν τινι. οὐ γὰρ ἐχεις οὕτως κατέχεις ἐν τῇ χειρὶ.

Συσελλομένῃ τῷ πρώτῃ ἐν μικρῷ δακτύλῳ τῷ μύρτῳ καλεμένῃ, ἢ ἡ τετάρτη ἀκτεταμένῃ, καὶ ἰσαμείνω ὀρθίως, κατέχεις

IN manibus ita numeros continebis: & in manu quidem læua vnitates & decades tenere debes; in dextra verò centenarios, & millenarios. Numeros autem, qui hos excedunt, notare alicubi oportet. Nam integrum tibi non erit illos manibus continere.

Minimo seu auriculari digito contracto: quatuor verò reliquis extensis, & erectis, in sinistra quidem manu vnitatem solam contines.

Kkk

cines